

Komentář k materiálu „Návrh koncepčního řešení regulace cen ve vodárenství“

Materiál „Návrh koncepčního řešení regulace cen ve vodárenství“ byl zpracován na základě usnesení vlády z června 2014 se zadáním rozpracovat a projednat dvě z variant regulace cen:

Varianta 1 - úpravu stávajícího stavu se zřízením koordináčního regulačního subjektu na MZe.

Varianta 2 - ERÚ doporučuje zachování cenové regulace na bázi věcně usměrňované ceny včetně zavedení kontrolních mechanismů a sankcí, zavedení standardů kvality dodávek a služeb.

Obě varianty se od sebe v zásadních bodech neliší. Zachovávají princip regulace na základě věcně usměrňovaných cen, s cílem ochrany konečných zákazníků a zavedení efektivního sběru dat a benchmarkingu pro oblast VaK. Rozdílem je zejména zastřešení této regulace (ve variantě 1 koordináčním regulačním subjektem v rámci MZe; ve variantě 2 subjektem v rámci Energetického regulačního úřadu ERÚ) a mírou z toho vyplývajících legislativních změn.

Předložené varianty se příliš úzce soustředí zejména na regulaci cen. Efektivita této regulace bude ovšem v jakékoli variantě ovlivněna regulací ostatních oblastí v oboru vodního hospodářství. Mezi základními **problémy regulace oboru** jako celku lze pro Českou republiku uvést:

- Specifikum vodohospodářských služeb jako **přirozeného monopolu** a současně i zabezpečení částečného **charakteru veřejné služby** a naplnění „práva na vodu“.
- **Dlouhodobost a setrvačnost oboru** spočívající v nutnosti relativně vysokých vstupních investic, které pak po dlouhou dobu (v časových horizontech mnoha desetiletí) ovlivňují i cenu vodohospodářských služeb.
- **Neexistence jednoznačné politiky rozvoje oboru** (zejména ve shodě na základních požadavcích jako je rychlost a úroveň dosažení samofinancovatelnosti oboru; s ohledem na sociálně únosnou dostupnost vodohospodářských služeb).
- **Roztržitost regulace oboru** na mnoho oblastí (pro ilustraci uvádím výčet dotčených ministerstev a úřadů MZe, MF, MŽP, SFŽP, MZdr, MMR, ÚOHS, krajské úřady, obecní úřady, ČIŽP, KHS, FÚ).
- **Počet regulovaných subjektů** (téměř 6 000 vlastníků infrastruktury, cca 2 500 provozovatelů).

Dosavadní rozvoj oboru za posledních 25ti let přinášel pozitivní (i když nelze tvrdit, že bezchybný) vývoj zejména v oblastech:

- **plánování investic** (byly zpracovány plány rozvoje VaK krajů, nicméně mnohdy je jejich využití spíše formální);
- **hospodářské soutěže** a konkurence (byly zavedeny soutěžní mechanismy a principy v provozování infrastruktury realizované v rámci OPŽP; ovšem vzhledem ke své složitosti nejsou využívány obecněji);
- **regulace cen** (byla zavedena regulace cen V a S v rámci OPŽP; cenová regulace MF se jí v principech postupně přibližuje, nicméně pořád existuje dvojí regulace pro stejnou službu);
- **standardizace kvality** vodohospodářských služeb (byly zavedeny standardy kvality pro projekty v rámci OPŽP; opět vzhledem ke složitosti a rigidnosti jsou v ostatních případech využívány jen jako vodítko).

Část těchto pozitivních změn byla vyvolána přirozeným postupným vývojem legislativy a praxe v jednotlivých oblastech. Významným vlivem byly ovšem i reakce na požadavky EK související s realizací dotačních projektů ve vodním hospodářství. Je také nutno konstatovat, že stávající praxe v členských státech EU nedává jednoznačné odpovědi na „nejlepší praxi“ v oboru regulace vodohospodářských služeb a postupný vývoj probíhá nejen v České republice. Je škoda, že byl promarněn čas – požadavky EK na regulaci oboru jsou známy již od roku 2007, zůstávají konstantní a jejich naplňování v oblastech dotačních projektů i postupný vliv na obor jako celek prokazují jejich přínos.

Podle mého názoru nelze tvrdit, že jedna z navržených variant bude významně vhodnější pro řešení problémů regulace oboru jako celku, uváděných výše. Ani jedna z variant neřeší problémy např. :

- „dvojitá regulace“ vyplývající z požadavků realizace projektů OPŽP;
- definice přístupu k samofinancovatelnosti (zda je vůbec nutná a vhodná);
- systémové řešení sociální únosnosti cen;
- podpory vodohospodářské solidarity (podporou koncentrace vlastnictví vodohospodářské infrastruktury);
- podpora „standardizace“ jednotlivých „přípustných“ modelů provozování.

Nelze tedy očekávat, že zavedení regulace cen bude zásadním skokem řešit všechny uváděné problémy. I když jde o významné rozcestí, půjde jen o další kroky v postupném rozvoji oboru. U obou variant lze očekávat **směr k růstu cen vodného a stočného**, protože většina cen nenaplnuje požadavky na samofinancovatelnost oboru (a není stanovena koncepce rychlosti jejího dosažení). Materiál ovšem tuto oblast **nijak nekvantifikuje**, což lze pokládat za jeho největší slabinu.

Pro variantu 2 - řešení cestou silného nezávislého regulačního úřadu s jasně danými zákonnými kompetencemi by bylo možné očekávat „vyšší“ úroveň a kvalitu změn; pochopitelně i s vyššími náklady a vyšším rizikem neúspěchu.

Vládní návrh ovšem směřuje k variantě 1 (MZe), která bude pravděpodobně směřovat k „mírnému pokroku, v mezích zákona“. Je doporučeno míru tohoto pokroku po 3 letech revidovat.

Z vládního materiálu také vyplývá, že do legislativního procesu **nejsou** dostatečně reálně (nikoliv pouze formálně) **integrováni** ti, kterých se dopady regulace budou týkat v první řadě – **zástupci vlastníků vodohospodářské infrastruktury** (například ve srovnání se zájmy provozovatelů vodohospodářské infrastruktury).

V Brně dne 9. 1. 2015

Ing. Roman Bartoš
SWC AUDIT s.r.o.